

EXCERPTA

40. zenbakia

1989-azaroa

gaiak

orrialdeak

Luziano Samosatkoa(Bizitzen salmenta).....	745-747
Hesiodo-ren Teogonia.....	748-749
Orixe(greko-euskarazko gramatika-konposaketa).....	750
Pindaro.....	751-753
Latin hizkuntzaren gramatika.....	754-758
Canes latrantes et asini rudentes.....	759-760
Grezia-ko Mitologia(barne-orrietako eraskina	

latin-grekozko idazleen
itzulpen-ikerketa lanak

SAMOSATA-KO

LUZIANO

BIZITZEN SALMENTA

ΒΙΩΝ ΠΡΑΣΙΣ

ΖΕΥΣ

- 1 Σὺ μὲν διατίθει τὰ βάρη καὶ παρασκευάζε τὸν τόπον τοῖς ἀφικνουμένοις, σὺ δὲ στήσον ἐξῆς παραγαγῶν τοὺς βίους, ἀλλὰ κοσμήσας πρότερον, ὡς εὐπρόσωποι φανοῦνται καὶ ὅτι πλείστους ἐπάξονται· σὺ δέ, ὦ Ἑρμῆ, κήρυττε καὶ συγκάλει.

ΕΡΜΗΣ¹

Ἄγαθῇ τύχῃ τοὺς ὠνητὰς ἤδη παρέιναι πρὸς τὸ πωλητήριον. ἀποκηρύξομεν δὲ βίους φιλοσόφους παντὸς εἴδους καὶ προαιρέσεων ποικίλων. εἰ δέ τις τὸ παραυτίκα μὴ ἔχει τὰργύριον καταβαλέσθαι, εἰς νέωτα ἐκτίσει καταστήσας ἐγγυητήν.

ΖΕΥΣ²

Πολλοὶ συνίασιν ὥστε χρῆ μὴ διατρίβειν μηδὲ κατέχειν αὐτούς. πωλῶμεν οὖν.

ΕΡΜΗΣ

- 2 Τίνα πρῶτον ἐθέλεις παραγάγωμεν;

ΖΕΥΣ

Τουτουὶ τὸν κομήτην, τὸν Ἰωνικόν, ἐπεὶ καὶ σεμνὸς τις εἶναι φαίνεται.

BIZITZEN SALMENTA

ZEUS

- 1 Zuk ipini eserlekuak eta prestatu lekua datoz-enentzat. Ekar itzazu bizitzak eta ipin itzazu bata bestearen atzean; baina, lehenengo, apain itzazu, itxura ederrez ager daitezten eta ahalik eta gehienak erakar ditzaten. Zuk, Hermes horrek, egin deiadar eta dei biltzarrera.

HERMES

Zorte on; datozela, bada, erosleak saltokira. Mota askotako filosofoak eta margo askotako printzipiodunak salduko ditugu. Inork ezin badu bertan ordaindu, datorren urtean egingo du, fiadore bat izendatuta.

ZEUS

Badatoz ainitz. Beraz, ez da komeni eurok gerarazi eta lotzea. Goazen salmentara.

HERMES

- 2 Nor nahi duzu lehenengo ekar dezagun?

ZEUS

Horko iledun hori, Joniarrak, badirudi norbait agurgarria dela eta.

(jarraitzeko)

Η ΣΙΟΔΟΥ

ΘΕΟΓΟΝΙΑ

- 453 Ῥείη δὲ Δηθείσα Κρόνῳ τέκε παῖδιμα τέκνα,
 Ἰστίην Δήμητρα καὶ Ἥρην χρυσοπέδιλον
 Ἰφιδιμόν τ' Ἀΐδην, δε ὑπὸ χθονὶ δώματα ναίει
 νηλεὲς ἦτορ ἔχων, καὶ ἐρίκτυπον Ἐννοσίγαιον
 Ζήνᾳ τε μητιόεντα, θεῶν πατέρ' ἠδὲ καὶ ἀνδρῶν,
 τοῦ καὶ ὑπὸ βροντῆς πελεμιζέται εὐρεῖα χθῶν.
- 459 Καὶ τοὺς μὲν κατέπινε μέγας Κρόνος, ὡς τις ἕκαστος
 νηδύος ἐξ ἱερῆς μητρὸς πρὸς γούναθ' ἴκοιτο,
 τὰ φρονέων, ἵνα μὴ τις ἀγαυῶν Οὐρανιαίων
 ἄλλος ἐν ἀθανάτοισιν ἔχοι βασιληίδα τιμήν.
 Πεύθετο γὰρ Γαίης τε καὶ Οὐρανοῦ ἀστερβεντος,
 οὐνεκά οἱ πέπρωτο ἐφ' ὑπὸ παιδί δαμῆναι
 καὶ κρατερῶ περ ἐόντι. — Διὸς μεγάλου διὰ βουλάς·
 τῆ δ' γ' ἄρ' οὐκ ἀλαδὸς σκοπιῆν ἔχεν, ἀλλὰ δοκεύων
 παῖδας εὐὸς κατέπινε· Ῥείην δ' ἔχε πένθος ἄλαστον.

Rea-k, Krono-rekin ezkondu eta, seme argiak izan zituen: Hestia, Demeter, Hera urrezko oskiduna, Ades sendoa, lurpeko jauregian bizi dena eta errukirik gabeko bihotza duena, Poseidon zaratatsua lurra astintzen duena, Zeus zuhurra, jainkoen eta gizonen aita, trumoiatz lur zabala ikaratzen duena. Kronos handiak eurok irensten zituen amaren sabel sakratutik irten ahala bere belaunetara heltzen zirenean, Zerutikako ezain seme ospetsuk hilkorren artean errege-ospirik izan ez zezan. Lurrari eta Zeru izartsuari entzun bait zien, halabeharrez, bere ahala arren, bere seme batek menperatu behar zuela Zeus handiaren borondatez. Hori zela eta, ez zegoen zelatan alferrik; aitzitik erne zegoen eta semeak iruntsi egiten zituen. Rea-k etengabeko samina hartzen zuen hortik.

vv.: 453-467

Προσ - Lokarri-hitz honekin eratzen diren kon-
posaturik nabarmenenak haunditzeakoak dira, euska-
raz beren eratorriak dituztenak (Axular-ek asko) E-
raginkorrek ere bai. Sartaldeko euskaldunek atziz-
kia aditzaren barruan ipintzen dute eta sortalde-
koek, berriz, atzean:
EdertzenAGO, ederrAGOtzen...

Eraginkorrek: prospelatzO: urreratu
prosbibatzO: urbilerazi
proskalēO: etorrerazi, eratorri

Haunditzeakoak: prosektarassO: nāsiagotu
prosepirrhOnnymi: indartsuagotu
proskosmēO: ederragotu
prosonkēO: aziagotu
prosperaxgnO: minduagotu

Izenegileak: prosēsperos: sartaldeko, arratsaldeko
prōsthios: aurreko
prostEthidos: bular-aurreko

Orixe, 1942

(jarraitzeko)

P I N D A R O

XI (476)

ΑΓΗΣΙΔΑΜΩΙ ΛΟΚΡΩΙ ΕΠΙΖΕΦΥΡΙΩΙ
ΠΑΙΔΙ ΠΥΚΤΗΙ

- Ἔστιν ἀνθρώποις ἀνέμων διτε πλείστα
 χρῆσις· ἔστιν δ' οὐρανίων ὑδάτων,
 3 ὄμβριων παίδων νεφέλας·
 εἰ δὲ σὺν πόνῳ τις εὖ πράσσοι, μελιγάρνες ὕμνοι
 5 ὑστέρων ἀρχὰ λόγων
 6 τέλλεται καὶ πιστὸν δοκίον μεγάλαις ἀρεταῖς·
 ἀφθόνητος δ' αἶνος Ὀλυμπιονίκαις
 οὗτος ἀγκείται. τὰ μὲν ἀμειτέρα
 3 γλῶσσα πομαίνειν ἐθέλει,
 10 ἐκ θεοῦ δ' ἀνήρ σοφαῖς ἀνθεῖ πραπίδεσσιν ὁμοίως.
 ἴσθι νῦν, Ἀρχεστράτου
 6 παῖ, τεᾶς, Ἀγησίδαμε, πνυ'μαχίας ἐνεκεν
 κόσμον ἐπὶ στεφάνῳ χρυσέας ἐλαίας
 6 ἀδυμελῆ κελαδήσω,
 15 3 Ζεφυρίων Λοκρῶν γενεὰν ἀλέγων.
 4 ἔνθα συγκωμάξατ'· ἐγγνάσομαι
 17 ὕμνιν, ὦ Μοῖσαι, φυγόξεινον στρατὸν
 6 μῆτ' ἀπείρατον καλῶν
 ἀκ'ρόσοφόν τε καὶ αἰχματὰν ἀφίξε-
 σθαι. τὸ γὰρ ἐμφυῆς οὔτ' αἰθῶν ἀλώπηξ
 20 οὔτ' ἐρίβ'ρομοὶ λέοντες διαλλάξαντο ἦθος.

DAFNIS

Δάφνις

Sizilia-ko erdi jainkoa,ziklo bukolikoan kokatua. Hermes-en,artaldean jainkoaren,eta ninpha baten semea,ninphaei eskainitako ereinotz-baso batetan jaiioa;hortik bere izena.Ninphek hazia,artaldean zaintza irakatsi zioten.Biziki ederra,ninpha askok,emakume hilkor askok,eta baita jainkoek ere maitatua.Pan-ek bereziki musika irakatsi zion.I-diak bazkatu bitartean Dafnis-ek xirula joz kanta bukolikoak abesten zituen;berak asmatuak dira kanta bukolikoak.Gazte-gazterik hil zen,baina.Nomia izeneke ninpha batek zion maitasunagatik hil zen.Harekin elkartu eta betiko leialtasuna agindu zion.Eta hitza bete zuen,harik eta Sizilia-ko errege baten alabak mozkortu eta berarekin elkartu arte.Nomia-k,haserre bizian,ikusmena kendu zion eta hil ere egin zuela esaten da batzuetan.Gehienek diotenez,Dafnis,itsuturik,kanta ilunak abesten ari zen eta saminaren saminez haitz gora batetik behera bota zuela burua edo harkaitz bihurtu zuela.Edo eta Hermes aitak bahitu eta zeruratu zuela.Iturri bat zegoen haren oroitzapenez eta urtero opariak eskaintzen zitzaizkion.Beste batzuk diotenez,Dafnis Pimplea edo Talia izeneko ninphaz maitemindurik zegoen.Piratek atxilo eramane zuten ninpha hori eta Dafnis haren bila abiatu zen,Frigia-raino.Han aurkitu zuen Litiersa erregearen neskame.Askatu guraz ziharduela, larri ibli zen;baina,Herakles azkar joan zen askatzera.Erregea hil eta erreinua Dafnis eta Pimpleari eman zien.
 Sositeo olerkari alexandriarrak drama satiriko bat ondu zuen gai hontaz.

MOPSVS

Exstinctum Nymphae crudeli funere Daphnim 20
 flebant (uos coryli testes et flumina Nymphis),
 cum complexa sui corpus miserabile nati
 atque deos atque astra uocat crudelia mater.
 Non ulli pastos illis egere diebus
 frigida, Daphni, boues ad flumina : nulla neque amnem

25

libauit quadrupes, nec graminis attigit herbam.
 Daphni, tuom Poenos etiam ingemuisse leones
 interitum montesque feri siluaeque loquontur.
 Daphnis et Armenias curru subiungere tigris
 instituit ; Daphnis thiasos inducere Bacchi, 30
 et foliis lentas intexere mollibus hastas.
 Vitis ut arboribus decori est, ut uitibus uuae,
 ut gregibus tauri, segetes ut pinguibus aruis,
 tu decus omne tuis. Postquam te fata tulerunt,
 ipsa Pales agros atque ipse reliquit Apollo. 35
 Grandia saepe quibus mandauimus hordea sulcis,
 infelix lolium et steriles nascuntur auenae ;
 pro molli uiola, pro purpureo narcisso
 carduos et spinis surgit paliurus acutis.
 Spargite humum foliis, inducite fontibus umbras, 40
 pastores (mandat fieri sibi talia Daphnis),
 et tumulum facite, et tumulo superaddite carmen :

DAPHNIS EGO IN SILVIS HINC VSQUE AD SIDERA NOTVS
 FORMOSI PECORIS CVSTOS FORMOSIOR IPSE.

MENALCOAS

Tale tuom carmen nobis, diuine poeta, 45
 quale sopor fessis in gramine, quale per aestum
 dulcis aquae saliente sitim restinguere riuo,
 Nec calamis solum aequiperas, sed uoce magistrum ;
 fortunate puer, tu nunc eris alter ab illo.

Nos tamen haec quocumque modo tibi nostra uicissim
 50

dicemus, Daphnimque tuom tollemus ad astra ;
 Daphnim ad astra feremus : amaui nos quoque
 Daphnis.

Ducite ab urbe domum, mea carmina, ducite
 [Daphnim.]

Carmina uel caelo possunt deducere lunam ;
 carminibus Circe socios mutauit Ulixi ; 70
 frigidus in pratis cantando rumpitur anguis.

Ducite ab urbe domum, mea carmina, ducite
 [Daphnim.]

Terna tibi haec primum triplici diuersa colore

licia circumdo, terque haec altaria circum
 effigiem ducō : numero deus impare gaudet. 75

Ducite ab urbe domum, mea carmina, ducite
 [Daphnim.]

Necte tribus nodis ternos, Amarylli, colores ;
 necte, Amarylli, modo et « Veneris » dic « uincula necto ».

Ducite ab urbe domum, mea carmina, ducite
 [Daphnim.]

Limus ut hic durescit, et haec ut cera liquescit 80
 uno eodemque igni, sic nostro Daphnis amore.
 Sparge molam et fragilis incende bitumine laurus.
 Daphnis me malus urit ; ego hanc in Daphnide laurum.

Ducite ab urbe domum, mea carmina, ducite
 [Daphnim.]

Talis amor Daphnim, qualis cum fessa iuuenecum 85
 per nemora atque altos quaerendo bucula lucos,
 propter aquae riuom, uiridi procumbit in ulua
 perdita, nec serae meminit decedere nocti,
 talis amor teneat, nec sit mihi cura mederi.

Ducite ab urbe domum, mea carmina, ducite
 [Daphnim.] 90

Has olim exuias mihi perfidus ille reliquit,
 pignora cara sui ; quae nunc ego limine in ipso,
 terra, tibi mando : debent haec pignora Daphnim.

Ducite ab urbe domum, mea carmina, ducite
 [Daphnim.]

Has herbas atque haec Ponto mihi lecta uenena 95
 ipso dedit Moeris (nascuntur pluruma Ponto) ;
 his ego saepe lupum fieri et se condere siluis

Moerim, saepe animas imis excire sepulcris,
atque satas alio uidi traducere messis.

Ducite ab urbe domum, mea carmina, ducite
[Daphnim. 100

Fer cineres, Amarylli, foras, riuoque fluenti
transque caput iace, nec respexeris. His ego Daphnim
adgrediar ; nihil ille deos, nil carmina curat.

Ducite ab urbe domum, mea carmina, ducite
[Daphnim.

Aspice : corripuit tremulis altaria flammis 105
sponte sua, dum ferre moror, cinis ipse. Bonum sit !
Nescio quid certe est, et Hylax in limine latrat.
Credimus ? an qui amant ipsi somnia fingunt ?

Parcite, ab urbe uenit, iam parcite, carmina,
[Daphnis. »

(P. Virgili Maronis "Bucolica", V-VIII)

Haizea batzutan gizonentzako guztiz beharrezkoa.
Beste batzutan, aldiz, zerutikako ura, hodeien alaba
hezea. Inork ahaleginez ezer lor badeza, goratzarre
doinugozaok geroko goresmenen hasiera eta ekintza
handien lekukotasun zintzoa dirateke.

Alpamen hau dukete, bekaitzik gabekoa, Joko Olinpi-
koen irabazleek. Mingain neurri bakoak bazkatu na-
hi ditu. Era berean, Jainkoari esker gizona gogoeta
zetzunezkoetan loratzen da. Jakizu orain, Arkestra
to-ren seme, Agesidamo horrek, borrokan irabazi du-
zu eta,

zure urrezko oliondo-koroeaz gain, doinu gozoa a-
bestuko dut, sartaldeko lokroen azkaziaren omenez.
Etor zaitez jaialdira. Hitz ematen dizuet, Musak,
ez zarete helduko gudari-talde zakar batetara, ez-
ta edertasunik gabeko talde batetara; aitzitik, oso
jakintsu eta kementsu den batera. Ez azeri azkarr-
ak, ez lehoi orroagileek, ezin izango dute haien i-
zakera aldarazi.

OHARTXOA

Euskaratik latin hizkuntzaren ikasketan sartu orduko, ohar txiki batzu kontutan izan beharko ditugu, ikasbi-dearen nondik norakoa ondo ulertzeko:

- 1) gure asmorik behinena latina kultura idatzi baten i rakurketa eta azterketarako tresnatzat erabili ahal izatea da.
- 2) hori dela eta, orri hauetan apunte moduko batzu eman go ditugu, tresna hori eskuratzeko asmoz.
- 3) ikastaroaren laburra gogoan izanik, eta oraingo hau lehenengo saioa dugula ahortzi gabe, jakingarri eta jakin beharreko gauza batzuren berri eskolan emango dugu, ahoz, ikasketan aurreratu-ahala.

Beraz, goazen zuzen-zuzenean gure arlora, euskal egiturak buruan dituzuenok, lehenengo, adimen-jarrerak hartu eta gure ekinari egokitze:

Berbak deklinatzerakoan, kasuak euskaraz atzizkien e do pospozizioen bidez adierazten ditugun antzera, lati nez amaiera batzuen bidez egingo ditugu; batzutan, gainera, preposizio batzuren laguntzaz.

Aditzak jokatzeko: zelanbait esateko, ez dago adizki la guntzailerik, pasibako denbora batzuetan izan ezik eta beste kasuren bat oraingoz alde batera utzirik. Handi-handika esandako gauza hauek gogoan, sar gaitezen lati naren ur handitan. Hitz-urrenkera edo syntasia, ikasi-a hala, begiz, belarriz eta hizkuntzaren senaz jabetuz a-purka apurka zuzenki erabiltzen ohituko gara.

DEKLINAZIOAK

Bost deklinazio daude izenetarako.

Lehenengo deklinazioa:

Singularrean nominatiboa -A eta genitiboa -AE duten izen guztiak lehenengo deklinazioaren arauerakoak dira. (Badaude, hiri-izenak bereziki, pluralean soilik jokatzen direnak: Athenae, arum... eta horrelako beste zenbait) Hona paradigma osoa:

Singular

Nominatiboa: ros-A.....(1)arrosa, arrosak
 Vocatiboa...: ros-A.....arrosa (hori/horrek)
 Acusatiboa.: ros-AM.....arrosa
 Genitiboa...: ros-AE.....arrosaren...
 Dativoa.....: ros-AE.....arrosari, arrosarentzat...
 Ablatiboa...: ros-A.....arrosarekin, arrosaz, arrosean

Plural

Nominatiboa: ros-AE.....arrosak, arrosek.
 Vocatiboa...: ros-AE.....arrosak, arrosa horiek
 Acusatiboa.: ros-AS.....arrosak
 Genitiboa...: ros-ARUM.....arrosen
 Dativoa.....: ros-IS.....arrosei, arrosentzat...
 Ablatiboa...: ros-IS.....arrosekin, arrosez, arrosetan

Lehenengo deklinazioko hiri-izenek, singularrekoak bada-
 dira, NON esateko ablatiboa barik genitibo lekuzkoa
 hartzen dute: Roma, ae: Romae = Erroman...

Adjetivo batzu lehenengo eta bigarren deklinazioko eredu en arauera jokatzen dira, eta beste batzu hirugarren deklinazioko ereduak legez.

-US(-ER), -A, -UM amaitzen diren adjetiboak lehenengo eta bigarren deklinazioko eredu en arauerakoak dira. -US, -UM maskulino eta neutroen amaierak dira; bigarren deklinazioko izenen antzerako deklinabidea dutenak. -A amaierakoak, ostera, femeninoak eta lehenengo deklinazioko izenen bidetik doazenak. Beraz, femeninoa badakigu nolakoa den: MAGNUS, MAGNA, MAGNUM (handi):

singular

plural

Nominatiboa: magna.....	magnae.....
Vocativoa.: magna.....	magnae.....
Acusativoa.: magnam.....	magnas.....
Genitiboa.: magnae.....	magnarum.....
Dativoa....: magnae.....	magnis.....
Ablativoa.: magna.....	magnis.....

IZAN(egon)aditza=ESSE

orain	lehen	gero
sum...ni naiz	eram...ni nintzen	ero...ni izango
es....zu zara	eras...zu zinen	eris..zu izango naiz zara
est	erat	erit
sumus	eramus	erimus
estis	eratis	eritis
sunt	erant	erunt

Lehenengo deklinazioko izenak femeninoak dira, gizonen eta ogibide edo lanbidea adierazten duten izenak izan ezik: Caligula, ae (maskulino); nauta, ae: itsasgizona (mask)

Izan hau gogoan komunztadura egiterakoan: latinez izena eta dagokion adjetiboa komunztadura guztizkoa dute: genero, numero eta kasuan. Adibidez: Roma magna; Romam magnam; Romae magnae...

HIZTEGIA

nauta, ae.....itsasgizona	agricola, ae.....nekazari
poeta, ae.....olerkaria	Seneca, ae.....Seneka
fama, ae.....entzutea	vita, ae.....bizitza
stella, ae.....izarra	luna, ae.....ilargia
albus, a, um.....zuria	bonus, a, um.....ona
pulcher, chra,	longus, a, um.....luzea
chrum.....ederra	
inter (acusativo)..., artean	in (ablativoa)....-an,
post (acusativo)...ondoren	non.....ez -etan

ITZULPENA(euskarara)

1.- Nautae boni erant. - Stellae albae sunt. - Seneca poeta erat. - Vita agriculturalum longa erit. - Stellae pulchrae erant. - Luna pulchra est. - Inter nautas et agricolae. - Vita longa non erit pulchra. - Post vitam. Fama poetae Senecae. - Post longam vitam. Luna est inter pulchras stellas.

2.-Izar ederren artean.-Seneka-ren bizitza ederra.-
Nekazarien bizitza luzea.-Ilargia zuria da.-Olerka-
ri onak.-Olerkarien bizitzan ospea(entzutea)ederra
izango da.-Entzutea ona da.-Ez ziren onak.-Bizitza-
ren ondoren..

CANES LATRANTES ET ASINI RUDENTES

III

José María Camino,Arrogans Augustus,Stultus Pon-
tífex Maximus,Imperator Omnium Nugarum,cum caput
omnino vacuum haberet,os plenum insolentiae por-
tare solebat.

Cumque quidam discipulus domum abiret ad nomen
mutandum,erat ei nomen Aldaregia et Aldagarai im-
ponere volebat,sic cito conclamavit Urbi et Orbi
magna voce emissa:"Ecce homunculus iste,qui nomen
vasconicum vult imponere sibi".

Ave,Rex noster magne!Nescis tam vasconicum esse
Aldaregia quam Aldagarai?Nam hisce duobus nomini-
bus duo lexemata insunt vasconica!

Ave Caesar,victuri te salutant!

Javier Ruiz de Arkaute,mal condiscípulo y buen
difamador,del séquito de de J.M.Camino
Arkaute,digo,alias "El Pollo",HOC TIBI DICAVI el
chico del vascuence:

CARMINA AMATORIA

Alias "Pullus",
discipulus
Javier Ruiz de Arkaute:
nemo est qui
kikiriki
mane cantet melius te.

Dum ambulas
et herbulas
comedis sine mora,
ducem gallum
sequeris tuum,
omni loco,omni hora.

Gallus sine
origine
ac idem pullus quoque,
ambo estis
magna pestis
procedens ab utroque.

Viatores
per odores
vestros mortui sunt multi;
nescio quare
fugae dare
sese dubitent stulti.

Salve,Pulle,
cantor belle,
victoriam tuam pia;
solus non es,
tibi comes
erit usque in via:

Iam Camino
es omnino,
rex omnium pullorum.
Canta,dehinc,
kikiriki in
saecula saeculorum.

Iam quintum cursum Humanitatum agebamus,eratque nobis magister linguae et litterarum Latinarum Jose Maria Urrutia,e provincia Gizpuzkoa.Vasconice loqui sciens,sed haud multum linguam suam vernacuiam diligens.

Condiscipulus noster,e provincia Gizpuzkoa quoque veniens,Andoni(Antonius)Etxeberria,omnia scripta hoc vasconico nomine signata illi tradebat ut corrigeret;et Urrutia magister non solum in lingua latina corrigenda curam adhibebat,sed quae Etxeberria iuvenis Vasconum more scripserat,ANDONI,ab illo nomine vasconico ablato suscipiebat.

Cumque saepe eodem modo vexaretur a magistro,folia illa mihi monstrabat ut animi dolorem,si posset,leniret.Sed sicut in exercitationibus linguae Latinae didiceramus,"vae victis" lex illa improba imperabat